

Janko Leban:

Trije bratje.

(Pravljica.)

Trije bratje so šli na potovanje, da bi se po svetu izobrazili. Starejša brata sta bila hudobna, mlajši pa je bil vljuden in priden mladenič, ki si je vse blage nauke svojih staršev dobro vtisnil v spomin.

Nekega dne pridejo do velikega mravljišča. Starejša brata sta takoj hotela s svojima palicama razdreti mravljišče. Mlajši se je pa temu upiral, branil je mravljišče ter milo prosil brata, naj opustita svojo namero. Prešerna mladeniča sta se naposled vdala, vendar pa sta se smejala in se bratu rožala radi njegove rahločutnosti.

Milan — tako je bilo ime mlajšemu bratu — se je nekoliko pomudil pri mravljišču ter opazoval, kako je umetno napravljeno. Ko tako opazuje, prileze velika mravlja do njega ter izpregovori: »Hvala ti, dobri mladenič, da si nas takó branil ter nam rešil naša stanišča. Zato ti bomo mravlje hvaležne. Pomagale ti bomo, če kdaj prideš v potrebo in nevarnost. Tedaj se spomni na nas, pa zakličí mene, kraljico mravelj, in bom ti pomagala.«

Milan se je čudil, da je znala ta mala živalca tako pametno govoriti, in je pospešil korak za svojima bratoma.

Kmalu potem pridejo vsi trije bratje k velikemu ribniku, po katerem je plavala jata rac. Hudobna brata sta hotela takoj kamenjati race, da bi se s tem kratkočasila. Milan pa ju je lepo prosil, naj ne storita tega; zakaj on ni mogel videti, da bi kdo nedolžno živalco brez potrebe ranil ali celo ubil. Brata sta naposled uslišala njegovo prošnjo ter odšla svojo pot, ne zmeneča se za Milana.

Milan je v tem opazoval kopajoče se race. Velik racman pa je priplaval k njemu na breg ter mu rekel: »Hvala ti, dobri mladenič, da si nas obvaroval škode. Če bi kdaj prišel v stisko ali nevarnost in bi se ne mogel rešiti, le mene pokličí. Jaz sem vodnik teh rac in rád ti bom pomagal po svojih močeh.«

Milan se je zdaj podvihal in dotekel oba brata. Kmalu so vsi trije skupaj prišli v velik gozd. Dospejo do votlega drevesa, ki so v njem živele čebele. Gotovo je v duplini mnogo sladkega medu, so menili bratje. Zlobna dva skleneta, da zažgeta okoli votlega drevesa ogenj. Vsled dima bi čebele bile primorane, zapustiti drevesno votlino, a onadva bi potem neovirano pobrala med iz dupline. Milan s tem ni bil zadovoljen. Žal mu je bilo, da bi kdo čebele podil iz njihovih stanišč in jih moril z ognjem in dimom. Zato je prosil svoja brata, naj pustita čebele v miru. Brata sta ga sicer ubogala, a le nerada; rekla sta pa, da ga zapustita, ako se jima bo še upiral ob kaki priliki.

Milan je molčal, vendar je bil vesel, da se čebelicam ni kalil mir. Ko je že nameril korak, da odide, pribrenči velika čebela ter mu zašepče na uho: »Hvala ti, da si nas rešil! Če bi kdaj zagazil v nesrečo, pokličiči le mene, matico, in jaz ti bom pomagala iz nevarnosti.«

Bratje so potovali dalje po gozdu. Šele proti večeru pridejo iz gozda in ugledajo veliko ravnino. Nikjer ni bilo videti kake hiše. Le grad se je bleščal v daljavi. Hiteli so proti njemu, da si tam izprosijo prenočišča. V mraku stopijo v grad, kjer je bilo vse v najboljšem stanu in redu. Toda, kako se bratje začudijo, ko nikogar ne najdejo v krasnih grajskih dvoranah! Prekoračijo več dvoran in sob in pridejo v obednico. Tam je bila miza pogrnjena za tri osebe in se je kar šibila dobrih jedil in pijač. Bratje so bili vsled dolgega pota lačni in žejni. Zato brž sedejo k obloženi mizi ter si privoščijo, kar jim je pozelelo srce. Ko si utolažijo glad in žejo, stopijo v bližnjo sobo, kjer najdejo že pripravljene tri mehke postelje. Ležejo nanje, da se izpočijejo za nadaljnjo pot.

Ko se drugi dan vzbudijo ter se spomnijo, kar so doživeli včeraj, stopi k njim v sobo sivolas starček ter pravi: »Pozdravljam vas tujce v tem gradu! Toda vedite: prebivalci te hiše so začarani, in vsak, kdor je deležen naše gostoljubnosti, se mora zavezati, da izvrši tri dela. Če se mu posrečijo, potem bodo prebivalci te hiše rešeni začaranja, rešitelj pa dobi bogato darilo in lahko odide. Če se mu pa dela ne posrečijo, potem zapade sam začaranju ter se izpremeni v steber in kot tak ostane tako dolgo tu, dokler ga kdo drugi ne reši.«

Starček pozove nato najstarejšega brata, naj gre z njim, da izve za prvo delo. Mladenič se takoj napravi ter odide s starčkom. Ta ga pelje preko velikega grajskega vrta in trate. Tam se ustavi ter deje: »Ljubi tujec, na tej trati je raztresenih tri tisoč biserov iz nakita naše kraljične Lepotice. Te moraš pobrati do solnčnega zahoda. Če se ti to posreči, potem si izvršil prvo delo. Če se ti pa ne posreči, veš, kakšna usoda te čaka!« To rekši starček izgine.

Starejši brat prične takoj marljivo pobirati bisere, ki so raztreseni ležali v travi. Ko je pa solnce zvečer zatonilo za gore, še dolgo ni bil dovršil svojega dela, in kakor mu je starček prorokoval, se je zgodilo: nevidne moči so ga pri priči izpremenile v kamenit steber.

Druga dva brata sta morala med tem časom ostati v gradu. Pogoščena sta bila kakor prejšnji dan kar najsijajneje. Drugi dan stopi starček zopet v spalnico k bratoma ter pozove starejšega, da gre za njim na odločeno delo. Šel je s starčkom, pa zgodilo se mu je prav tako kakor najstarejšemu bratu.

Tretji dan je prišla vrsta na Milana. Tudi njega je odvedel starček na vrt ter mu tam izročil znano delo. Tam je ugledal Milan tudi dva kamenita stebra, ki sta ga spomnila na usodo obeh bratov. Prišel je z delom in si mislil: to je delo za mravlje! Pri tem se spomni, kaj mu je obljubila kraljica mravelj, pa jo brž pokliče na pomoč. Kraljica mravelj se takoj prikaže ter vpraša Milana, s čim naj mu postreže.

Milan ji pove, kakšno nalogo je prevzel, in takoj je bilo na trati mravelj vse živo. Mravlje so pobirale bisere, in solnce je stalo še visoko, ko so bili vsi biseri zbrani na kupu. Milan je zahvalil mravlje za pomoč. Nato so izginile mravlje s trate, a Milan je veselega srca pričakoval starčka.

Ko je solnce zatonilo, je prišel starček k Milanu, ga pohvalil zaradi njegovega dela in ga odvedel v sobo, kjer je že bila pripravljena dobra večerja zanj.

Po večerji Milan leže ter sladko zaspí do prihodnjega dne.

Drugi dan po zajtrku ga starček odvede k drugemu delu, a ne na trato, ampak k ribniku na vrt. Starček izpregovori: »Na dnu tega ribnika leži zlat ključ. Z njim odpreš spalnico, ki v nji počivajo tri začarane kraljične tega gradu. Če najdeš ključ, si dovršil drugo delo.«

Milan preudarja, kako bi storil, da bi povoljno rešil, kar mu je naloženo. Zdajci se spomni racmana ter ga pokliče na pomoč. Pri priči se mu prikaže, veslajoč proti njemu. Na racmanovo vprašanje, česa želi od njega, mu Milan razodene svojo stisko, pa mu pove, da želi najti zlati ključ. Takoj priplava jata rac po ribniku. Bilo jih je lepo gledati, kako so se potapljale pod vodo, da bi spravile zaželeno na vrh. In glej: še preden je solnce zatonilo, je Milan že imel v rokah zlati ključ. Vesel ga je izročil zvečer starčku, ko je došel k njemu na vrt.

Stari mož je bil ves vesel, da se je mladeniču posrečilo tudi to drugo delo. Odvedel ga je v jedilnico, kjer sta skupaj večerjala. Odhajaje iz jedilnice je starček mladeniča bodril, naj tretje in zadnje delo ravno tako dobro izvrši kakor prvih dvoje. Drugi dan je mladeniču bilo namenjeno zadnje delo.

Kakor prva dva dneva, je starček tudi tretjega dne zjutraj poklical mladeniča. To pot ga je vodil po celi vrsti sob. Naposled prideta pred zaprta vrata, ki jih starček odpre z najdenim ključem. Vstopita, in mladenič ugleda tri kraljične, ki so trdno spale. Starček prime Milana za roko ter reče: »Ljubi prijatelj! Speče kraljične so moje hčerke. Vedi: jaz sem bil mogočen kralj, posestnik obširnih dežel. Nesreča pa je hotela, da sem imel med svojim služabništvom skrivno čarovnico. Ko sem jo odpustil iz službe, se je strašno maščevala nad mano in nad mojimi hčeri. Hčere, kakor vidiš, so bile začarane v smrti podobno spanje, jaz pa prežnan v ta grad. Najstarejša hči je pila mleko, ki ga ji je ponudila čarovnica, druga vino, najmlajša pa medico. Ako se ti posreči, da doženeš, katera izmed teh spečih hčerâ je bila začarana po medicini, potem bodo rešene vse tri moje hčere in jaz. Za tvoj trud ti pa obljubim za ženo eno izmed hčerâ, katero si sam izvoliš. Tudi boš po moji smrti moj naslednik, to se pravi: kraljeval boš v mnogih deželah. Če se ti pa delo ne bo posrečilo, te bo zadela usoda tvojih bratov, navzlic temu, da se ti je posrečilo že dvoje del. Jaz in moje hčerke pa ostanemo v tem slučaju v gradu začarani še nadalje.«

Nato je začarani kralj odšel, Milan je pa ostal pri začaranih kraljičnah. Šel je od ene do druge ter upal, da spozna najmlajšo, saj ta bi utegnila biti pač najlepša. Toda vse tri so bile enako lepe, in tudi glede starosti ni bilo med njimi vidne razlike.

V svoji zadregi se mladenič spomni čebelne matice in jo pokliče na pomoč. Kmalu matica prifrči, in ko ji Milan pove o svoji stiski, izpregovori čebela: »Ne boj se! Kmalu ti bo pomagano!« Na matičin klic pribrenči skozi odprto okno mala čebela v sobo. Matica ji nekaj naroči, česar pa Milan ne razume. Potem prileti matica pred Milana ter deje: »Zdaj pazi! Čebelica bo sedla na ustna oni deklici, ki je najmlajša, zakaj še sladka ustna vabijo čebelico.« Matica nato izgine, čebelica pa leteč obkroži kraljične. Po preteku malo časa — ki se je pa Milanu zdel cela večnost — sede čebelica na ustna eni izmed deklic. Zdaj je mladenič vedel, katera je najmlajša.

Že popoldne je kralj nestrpno radoveden stopil v sobo, da bi se prepričal, kako se godi mladeniču. Milan povede kralja k eni izmed spečih kraljičin in reče: »Ta je najmlajša!«

Zdajci po gradu strašno zagrmí, nakar pa vse utihne. Kraljične se zbudé, veselé se z očetom in presrčno zahvaljujejo rešitelja. V bližnjih sobah se zbero kraljevi svetovalci in služabniki, da čestitajo svojemu gospodu na njegovi in svoji srečni rešitvi; zakaj tudi oni sami so bili zapadli dolgotrajnemu spanju.

Kralj milostno sprejme njih čestitke. Potem predstavi Milana kot rešitelja, svojega zeta in naslednika. V tem se odpro vrata, pa vstopita Milanova brata, ki sta bila tudi rešena začaranja. Kmalu potem so praznovali poroko Milanovo z najmlajšo kraljično. Po veliki slavnosti je nastopil kralj v spremstvu novoporočencev pot po svojih deželah, da je ljudstvu predstavil bodočega kralja.

Milan je obdržal pri sebi tudi oba brata. Vsi trije so živeli srečno in veselo. Po kraljevi smrti je Milan postal kralj. Vladal je v blažinjjo svojih dežel in podložnikov svojih. Njegova dva brata sta stopila k njemu v službo. Ko se je Milan prepričal, da sta se poboljšala, da sta vrla in pridna, je dovolil, da sta se poročila z ostalima dvema kraljičnama. Starejši brat je poročil starejšo, drugi pa mlajšo kraljično. Vsi so uživali srečo in zadovoljnost do visoke starosti.

